

J E L E N K Ö R.

65 szám

Pest szerda augustus 13dikán

1834

Foglalát: Magyar- és Erdélyország (Erdély országos RRnek mult jul. 10iki fölrások a' Fölséghez; tolnai új követ; kinevezések; Különféle). Anglia (spanyol követségi lakoma; a. Hobhouse követté választatása; Brougham mentő beszédje; felsőház jul. 26.). Franciaország (királyi beszéd a' kamarák megnyitásakor; katonaság; Jauge ur; National 's a' t.). Spanyolország (17iki klastrom-dulások körülményesen; decretumok; d. Carlos nyilatkozása; egyveleg 's legujabb hírek).

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Következő Erdély KK. 's RRnek mult jul. 10iki felirások: Fels. 's a' t. Minél keserűbb érzéssel valánk kénytelenek csak nem az elcsüggedésig fájlalni ország-gyűlésink tartásának, alapos törvényink, különösen az Appr. Const. III dik része 17dik szakasza, a' leopoldi hitlevél 10dik pontja, 's az 1791: 10dik törvényezikkely ellenére szinte 24 év alatti elmulasztását, épen olly kedvesen gerjeszté új reményre 's már szinte elszokott örömeke minden honfi keblét Fölségednek ez év martz. 18ikán költ azon kegyelmes leírása, melly által máj. 26ikára Kolozsvár sz. kir. városába közönséges országgyűlést hirdetve, 's így a' hazafiak buzgó ohajtásikat Fölséged kegyessége által végre teljesedve, idei apr. 9ikén 's máj. 5ikén költ kir. meghívólevelekből örömmel értettük. Nem is mulattuk el Fels. urunk, Fölséged rég ohajtva várt parancsának kész és hátas engedelmességgel hódolni, sőt az országgyűlésre kegyelmesen kiszabott határnapot buzgóságunkkal megelőzve a' törvények értelme 's őseink példája szerint tartott, részint egyes részint közös nemzeti gyűlésekben, az országgyűlés kezdésmódja 's az ideigleni elnök-kinevezés felől, előlegesen tanácskoztunk. Az országgyűlés rendes elnöki hivatala ugyan is már régóta ürességbe jövéen, a' kir. kormányzék pedig csak pótolatkép kinevezett, de nem a' törvényes úton, a' leopoldi kötés 7's Sdik pontja 's az 1791: 20 cikkely értelme szerint választott tagokból állván, nyilvános volt, hogy a' mostani kir. kormányzéknek az 1791: 11dik t. cikk. értelme szerint országgyűlési elnököt küldeni jusa nincs 's tagjai között olyan, ki törvényesen küldethetnék, vagy mint küldött elnök elfogadtathatnék, senki nem találhatik. A' dolgok e' rendkívüli helyzetében nem vala tehát egyéb hátra, mint addig is, míg az országos elnöki hivatal törvényes úton betöltetnék, szabad választás által ideigleni elnök-kinevezésről gondoskodnunk, ezen egyetlen egy út levén előttünk, hogy törvényink sérelme nélkül az országgyűlés megkezdését sietessük. Azonban dolgaink folyamatjába máshonnan akadály gördítettven, végre az országgyűlés megkezdésére

kegyelmesen kitűzött határidő után 3mad nappal, az országos gyűlések szokott helyén összegyűlvén, 's három-nemzeti közös tanácskozást tartván, Hidvégi gr. Nemes Ádámot, ki fejedlme 's hazájának tett dicséretes szolgálatiért Fölséged megelégedését, 's minden hazafinak szeretetét megérdemlé, előttünk pedig egyenes lelkéről, 's nyájas szelidségéről isméretes, ideigleni országos elnökké, többszörös felkiáltásokban kitörő közegyezéssel, megválasztottuk. Ki is azonban tanácskozásunk folyamatja alatt személyesen megjelenvén, elsöben magát úgy nyilatkoztatá ki, hogy mint a' kir. kormányzékától az 1791diki 11dik t. cikk. értelme szerint küldött elnök jelent volna meg, de utóbb, midön mi, azon szándékunktól, hogy a' kir. kormányzékától küldött elnököt el nem fogadjuk, a' törvények értelme szerint el nem állottunk, 's felszólítottuk, hogy az előlölői széket egyedül szabad választásunknál fogva foglalná el, ezen ajánlott díszes hivaltal ideiglen, addig t. i. míg a' rendes országgyűlési elnök, a' törvények által kiszabott módon, megválasztatik 's erősítettik, elfogadván, az első országos ülést szerencsésen elkezdé.

Az vala még hátra, hogy az országgyűlési jegyzökröl is, hasonlólag ideiglen 's csak addig, míg az ítélömesterek hivatalai (kiket ha az 1791ki 20dik t. cikk. értelme szerint választatnak, ezen köteleesség illet) betöltetnek, gondoskodnánk. De e' tárgyfeletti tanácskozásunkat hirtelen féiben szakasztá a' kir. kormányzékától az elnökköz küldött azon üzenet, melly szerint nevezett ideigleni elnökünk, ha csak mint a' kir. kormányzék által küldött elnök el nem ismértetnék, elnöki székét elhagyni rendeltetvén, a' gyűlésből eltávozott; minket új 's az eddiginél kétesebb bizonytalanságok szövevényébe taszítván; mellyeket mivel egyéb, részint megelőzött részint követett körülményekkel, már a' jun. 8ikán tartott köznemzeti gyűlésünköl költ alázatos felirásunk által Fölségednek hódoló tisztelettel 's bizodalommal előterjeszteni bátorokdtunk, azoknak ujabb elösorozásukba ez úttal azon okból nem ereszkedünk, mivel biztosan reméljük, hogy Fölséged minden, ez említett alázatos fölrásunkban előadott; panaszinkat ugyanazon kir. 's atyai figyelmé-

cs.	5574
el.	—
io	12404

re méltatandja, mellyel ez ideigleni országos elnökség kérdésében hív nemzeti igazságos kívánságát nem csak teljesíteni, de megelőzni méltóztatott. Ugyanis az említett ideigleni országgyűlési elnök, a' jun. 19ikére hirdetett országos ülésben, Felséged életeért 's dicső uralkodásáért buzgó ohajtásból fakadott örömkialtozások közt megjelenvén, önként és nyilván azt jelenté, hogy Ő, Felséged különös parancsából, mint általunk szabadon választott ideigleni elnök veszi fel 's folytatja elkezdett elnöki hivatalát, 's csak az lenne hátra, hogy a' KK. és RR. az ideigleni országgyűlési jegyzők kinevezéséről gondoskodjanak. A' mi legottan meg is történt, 's szózati többséget nyervén megválasztattak a' magyar nemzet részéről M. Gy. Monostori B. Kemény Dénes ns. alsó Fejér vármegye követje, a' székelyből M. Sákodi Horváth István kir. hivatalos, 's a' szászából Ding es János Besztercze vidéke küldöttje. A' köz örömet tetézte végre amaz Erdély évkönyveiben örökre emlékezetes nap, jun. 20ika, midőn cs. kir. főhg. Estei Ferdinand 's a' t. 's a' t. mint Felséged személyét viselő teljes hatalmu biztos, díszes követség által meghivatván közünkben megjelent, 's zajos örömkialtozásokkal fogadtatván, ünnepélyes pompával a' 23 év óta első országgyűlést megnyitotta, mintegy pályatért, mellyen a' szeretett fejdelem iránti hűség dicsősége 's a' közzé iránti buzgóság felett eldőlünkkel vetélkedni 's mind azok felől tanácskozni alkalom adatik, mellyeket mind Felséged kegyes 's előre látó gondossága, mind a' Haza forró ohajtása, mind a' kül és belső dolgok fontos állása fölvetetni, folytatni 's bölcs törvények hozatala által megerősíteni nem csak ajánlanak, de parancsolólag kívánnak is.

Engedje meg Fölséged született kegyelmességénél fogva, hogy e' nevezetes nap kedvelt emlékezetén önként megállapodva, Felséged iránt viseltető hálánk 's azon teljes örömünk érzéseit, mellyeket Fölségednek ez esztendő martz. 18ról hozzánk intézett 's az napon felolvastatott kegyelmes leírása keblünkben gerjesztett, ugy azon reményeket 's ohajtásokat is, mellyeknek valósulásokat a' legkegyelmeseb fejdelemtől 's kegyes atyától bizvást várjuk, őszintén előadva a' legjobb fejdelem atyai keblébe kiöntsük.

Azon terhes gond 's aggodalmakat, mellyek Felséged atyai 's kormánya alatt levő népei boldogsága eszközésére törekvő szívét, már uralkodása kezdete óta szünetlen elfoglalták, mi is fűi hódoló tisztelettel megismérjük, ez egyet főbb vigasztalásunknak tartván, hogy midőn különösen az utóbbi időkben a' köz dolgok esendét mindenfelé megháborítva, az uralkodók 's népek köz-

ti bizodalmat megzavarva, a' vallás 's polgári jusok ügyét kétes veszélyek közé helyeztetve szemlélők, Felséged hív népei 's ezek közt a' helyzetére nézve szélső, de hűségére nem utolsó Erdély, veszélyes háborgatásoktól 's az uralkodók jussai ellen forralt vétkes törekedésektől távol, ősi alkotmányát 's ezzel egykoru fejdelmei iránti hűségét mindig a' legnagyobb szentségben fentartani meg nem szűnt. Annyival nagyobb 's Felséged atyai egyenes szívűségének megfelelő fűi bizodalommal bátorodunk alázatosan kijelenteni, hogy mi ollyas okokat, mellyek az országgyűlésnek régibb 's újabb törvényink által nyilván parancsolt, számtalan diplomatikai kötések, kir. biztosítások 's hittel pecsételt ígéretek által erősített, évenkénti tartását, vagy felfüggeszhetnék, vagy a' törvénytől szabott határidőn túl halaszthatnák, teljességgel nem ismérünk, 's meg sem engedhetünk; 's mivel Felséged méltóztatott egykor azon szent 's valóban kir. szavakat nyilatkoztatni, hogy a' fejdelem 's az ország boldogsága csak a' törvény pontos teljesítésén alapul, 's ha akár a' fejdelem akár az ország rendi jussai közül valami elvétetik, törvények, 's a' százados gyakorlás által erősült országos törvényes alkotmány felfordul; 's mi magunk is őszintén kinyilatkoztatjuk, hogy egy, a' fejdelem és nép közt megosztva közösen gyakorlott törvényhozás által igazgattatni kellő, constitutiós monarchia országgyűlés nélkül épen ugy nem állhat fen, mint fejdelem nélkül; ez okon Felséged igazság-szeretében 's letett hitében vetett erős bizodalommal reméljük, hogy a' jelen országgyűlés, mellyet most közörömmel tartunk, a' törvények szentsége huzamosb tekintetbe nem vételének utolsó határpontja leend; 's hogy Felséged valamint ez időben, mellynek környülményei hogy az eltölt időkétől nem sokat különböznek, mi magunk is megismérjük, a' jelen országgyűlés összehívása által ezen n. fejdelemség hív KK. és RR. törvényei és jussai megtartása iránt viseltető indulatjának bizonyosságát adni kegyelmesen méltóztatott, ugy ezután is a' törvénytől kiszabott időközökben tartandó országgyűlések által erdélyi hűveit megvigasztalni, egyszersmind pedig a' kir. kormányzókat, mellyre fenséges akarátja kihirdetése bizatott, arra utasítani méltóztatik, hogy a' kir. meghívó-levelek kibocsáttatásában, a' törvény 's mindenkoru szokás által megállított határidőt pontosan megtartani el ne mulassza, a' mi ez uttal hogy kir. hivatalos atyánkfaira nézve megtörtént, fájdalommal vagyunk kénytelenek felfödni.

Hazánkat azon fő tisztviselőktől, kik a' KK. és RR. törvényes választása 's kir. megerősítés által tételnek, megfosztatva lenni nem csak fűj-

dalmasan szemléltük, hanem a' már hosszas idő óta törvénytelenül fenálló tisztviselői rendszerből, a' közigazgatás minden ágaira, 's innen a' polgárok jusaira 's boldogságukra kiható terhes következtetések által nyomtatva és szinte elnyomatva régóta szenvedtük. Mert jóllehet a' közelebbi országgyűlés óta lefolyt idők alatt ürességbe jött országos sarkalatos és diplom. hivatalokat, Felsőged kegyes kinevezései által ideiglen ugyan kipótoltatva lenni értjük, mindazáltal őszintén megvalljuk Fels. urunk! hogy azon erős meggyőződésben vagyunk, mi szerint a' törvények szentsége ideigleni kivételeket sem szenved meg, 's mivel az 1791iki 20dik t. cikkben meg van állítva, hogy az illy diplom. hivatalok előleges candidatio nélkül bé ne töltsenek: ez okon állhatatosan hisszük, hogy Felsőged jövőben ezen nagy fontosságú hivatalok betöltésiben az érintett törvényezikk rendszabásihoz fog szorosan ragaszkodni, 's minden akár helyettesítés (substitutio) akár ideigleni kinevezés (interimialis provisio) ezimjé mint a' törvény értelmével ellenkezőt kegyelmesen kikerüld. Belső hálás érzéssel tiszteljük Felsőged azon kegyelmét, hogy minket ez uttal is a' törvények által nekünk adatott jusunk szerint, a' nevezett hivatalokra véghez viendő candidatiók megtételére felszólítani méltóztatik, semmit sem kételkedvén a' felől, hogy Felsőged a' candidatio jusát, mellynek minket illetőségét maga kegyelmesen megismérni méltóztatik, a' törvények 's különösen a' leopoldi hitlevél 7 's 8dik pontjai, az 1791iki 20dik t. cikk. 's a' KK. és RR. szabad választási jusát tisztán erősítő többszöri kir. klmés válaszok értelmiben veendi, azon hivatalok kinevezésiben 's megerősítésiben pedig, mellyek Felsőgednek fentartattak, a' bevett vallások 's különböző Nemzetek illetőségükre, különösen pedig minden vallásra nézve a' szózatok többségire, a' leopoldi hitlevél, fen előhozott törvények, klmés biztosítások értelme 's a' Felsőged dicső elei, úgy Felsőged által tett hivatali megerősítésekben szüntelen gyakorlott példák szerint, klmés tekintettel leend. Hogy pedig Felsőged a' mi szabad választásunk által teendő candidatiókban, nem csak a' törvényeket megtartatni, hanem ezen felül az illy nagy 's a' közboldogságra fontos következtetés tárgyban mindeneket szükséges előre látással tételni maga kegyelmesen ajánlkozik, ebben is Felsőged mély bölcseségének különös bizonyosságát tiszteljük, és semmit, a' mivel Felsőged kívánatinak e' részben is megfelelhessünk, el nem mulatandunk.

Felsőgednek, a' klmés kir. megerősítés végett már régóta fölterjesztett törvényezikkelyekre, úgy a' KK. és RR. Felsőgedhez intézett más alázatos felírásaira, kiadott klmés kir. leírását, tisztelettel

várjuk 's igyekezni fogunk, hogy azoknak alap-törvényink szerint a' köz jó előmozdítására leendő folytatásában Felsőged kegyes várakozásinak minden erőnkül megfeleljünk. Felsőged kitetsző előrelátó bölcseségének, 's hív népei boldogsága előmozdítására törekvő indulatjának abban is nyilvános bizonyosságát tiszteljük, hogy az 1791iki 64ik t. cikk. által kinevezett országos biztosságok még meg nem vizsgált munkálatinak az időközben változott körülményekhez alkalmaztatására, azoknak pedig, mellyek még be nem végeztettek, minél előbbi kidolgozására, keblünkben egy vagy több, mint nekünk célirányosbnak fog látszani, biztosság kinevezését ajánlja, mit a' törvények 's név szerint az 1791iki 11dik t. cikk. által előnkbe szabott kötelességünk szerint hiven teljesíteni el nem mulasztunk, magoknak a' biztossági munkálatoknak akár módosításában akár újbóli kidolgoztatásában 's országgyűlési vizsgálat alá vételében azon rendet tartván, mellyet az 1791iki 10dik t. cikk. által a' KK. és RR. adatott törvényes tanácskozási szabadság, a' körülmények parancsoló szükségge, 's a' hazafiaknak általunk lélekisméretesen megfontolandó forró ohajtásaik kívánni fognak.

Felsőgednek azon atyai gondosságában, mellyel az adózó köznép sorsa iránt viseltetik, mi is vetélkedve osztozunk, nyiltan megvallván, hogy a' köz boldogság 's az ország csende csak akkor fog erős alapon nyugodni, midőn a' lakosok ezen számosb része, melly a' hazát népesedéssel, a' kincstárt pénzzel, a' nemességet szolgálattal 's a' királyszerk bátorságát ontott vérevel nagyobb részint tartja fen, törvény- és nem emberi önkény szabta jusokkal és kötelességekkel fog birni. Mi részünkről a' köz boldogságot illy fontos tekintetből érdeklő tárgyban, a' mit az emberiség nemes kötelességei kívánnak, semmit el nem mulasztunk, 's Felsőged atyai tetszését 's a' jövődőség hálás emlékeztét, ha a' szükség kívánná, kész áldozatokkal is megérdemelni tiszta szándékkal igyekszünk. Végre mindazon atyai 's kir. igazság és kegyesség bizonyosságért, mellyekkel Felsőged fentisztelt leírása teljes, Felsőgednek újból a' legnagyobb hálás köszönetet mondjuk, azon egyért esedezvén alázatosan Felsőgednek, hogy valamint mi hálás érzéssel megismérjük, hogy Felsőged klmés szándékai egyedül a' köz boldogság alapítására 's megerősítésére intéztettek, sőt ezt is csak az országgyűlés, mint ősi alapos törvényink és diplomatikai kötésekben gyökerezett intézkedés, útján kívánja eszközölni, úgy Felsőged is a' mi sérthetetlen 's késő unokáinknak is átadandó hivségünkről, 's a' köz boldogságot előmozdítani kívánó buzgó igyekeztünk felől meggyőződve, méltóztatásuk kegyelmesen elhiüni, hogy nem azon kevesek, kik

vágyva kapván az uralkodhatás mulékony 's ideig tartó alkalmán, többnyire csak saját hasznuknak áldoznak, hanem maga az öröklő nemzet, melyt magát Felséged dicső uralkodó házával, melyet hasonlóan örökre fenmaradandónak reménylünk 's teljes szívünkől ohajtunk, örök kapcsolattal foglalta össze, 's ezen nemzetnek törvényesen összehívott képviselői méltók csak Felséged teljes bismodalára, melyet megnyerni ha szerencsések leendünk, semmi sem fog előttünk győzhetetlen akadálnak tetszeni, 's mindent mi az uralkodás méltóságára 's boldogságunkra nézve kívánatos, elérve fogunk képzelni.

Hátra van még Fels. urunk, hogy azoknak, miket az ünnepélyesen megnyitott országgyűlés kezdete óta tettünk, folyamataját 's okait alázatosan előadjuk. Nem vala ugyan előttünk isméretlen, hogy az országgyűlési tárgyak folytatását az 1791ki 11dik t. czik. értelme szerint rendesen a' kir. előadásokon kell kezdeni, 's mimagunk is ohajtjuk vala ügyeinket olly helyzetben látni, hogy illy fontos és köz boldogság tekintetéből már régóta végre hajtani kellett tárgyak folytatását legottan elkezdhessük. De sokkal szomorubb sors foglalá előbb el gondoskodásunkat 's aggodalminkat, midőn polgári alkotmányunkat sarkaiából kiforgatva, az ország alaptörvényit megrázva, a' kir. kormányzék törvényes tagjait egyről egyig elfogyva, 's így magát az országgyűlést egyik valódi alkotó részétől megfosztva fájdalommal szemléljük, 's ezért mielőtt a' kir. előadások folytatásába ereszkedhetnénk, hazánk alaptörvényinek régi erejökbe visszatételére, 's constitutionalis létünk visszaállítására 's megerősítésére kénytelenítettünk minden gondunkat fordítani. Meglevén győződve a' felől, hogy mind ez Felségednek, ki ősi alkotmányunk megerősítésére törekvő szándékát több versben önként kijelenteni méltóztatott, kegyes elnézései szerint történik; legelsőben is az országgyűlés törvényes elrendeléséhez szükségképen megkívántató személyek választásához fogtunk, mely választás megtörténvén szóvati többséget nyertek: (Itt következtek a' statuum praes. 's itélőmesteri candidatiok l. Jelenkorunk 54 számát.)

Kiket Felségednek klmes kir. kinevezés 's megerősítés végett alattvalói hódoló tisztelettel följelenteni, egyszersmind Felségednek alázatosan esedezni bátorkodunk, hogy az ezen hivatalokra adandó klmes kinevezései 's megerősítéseiben is, a' leopoldi hitlevél, 's az 1791ki 20dik t. czikk. úgy többszöri kir. klmes biztosítások értelme szerint mind a' bévett vallások 's különböző nemzetek illetőségére, (competentia) mind főként minden vallásban külön külön a' szóvatok többsé-

gére különös tekintettel viseltetni klmesen méltóztassék. Kik egyébiránt alattvalói hódoló tisztelettel öröklünk.

Csapó Daniel ur helyébe, ki országgyűlési követségéből haza kívánczozott vala, tek. Tolna RRei Jeszenszky János másod alispánjokat választák el követjökül. Pozsonyban a' közelebbi napokban is még mindig csupán kerületi ülések tartattak.

Kir. Ő Fölsége a' m. kir. udv. Kancelláriához jul. 29ről bocsátott legfensőbb határozata szerint, Soprony vmegyve örökös főispánját hg. Eszterházy Pált ugyanazon megyve valóságos főispánjává méltóztatott kinevezni; jul. 28iki legmagasb rendelése szerint pedig Szatmár vmegyve volt első alispánját Geöcz Ferenczet kir. tanácsnokki czimzettel kegyeskedett fölruházni.

Ő es. kir. Fölsége az alsó m. k. kerül bányaszékhöz közbiróvá Koch Antalt a' besztercezi hámor-igazgatóság titoknokát; a' selmeczi kir. inspektoriki főhivatalhoz 's kerületiki bányaszékhöz titoknokká Grentzer Gusztáv főkamara grófság hivataliki irnokot méltóztatott kinevezni; Bayer János Ujvidéken kir. sómázsást pedig rendes nyugpénzzel nyugalmazni. (Kir. k. tud.)

Különféle. Jul. 29kén Kézdi-Vásárhely nagyobb és szebb része leégett; magányos gazdák jelesb épületein kívül többi közt a' városház, ref. templom tornyostul, gyógyszerház, paplak, és iskolaház is lángmartalék lett. — Kolozsvárott aug. 4kén nagy szertartással ment véghez egy építendő nagy kaszárnyának talpkö-létele, mint-hogy azt maga Ferdinand ő kir. Mag. teljesíté. Álgjuk durrogtak, muzsika zenge, ezéhek 's polgárok zászlókkal tisztelkedtek 's a' t.; az egész tennél azonban figyelmet érdemel, hogy a' köbözött táblai emlékirás nyelve egyedül magyar.

A N G L I A.

Miraflores marq. spanyol követ az angol udvarnál jul. 24kén fényes lakomát adott a' Cortesgyűlés megnyitására 's tiszteletére, mellyen a' spanyol királynét elismért hatalmak követiki részt vettek. — Mina gen. már elutazott Angliából. — Az United Kingdom, gözhajó, mellyről azt hitték, hogy d. Carlost vitte Spanyolországba, Rotterdam vagy Amsterdamba ment, ott hadiszerral rakodni meg d. Carlos számára. — Sir J. Hobhouse Nottinghamban a' zajgó alnép daczára nagy szótöbbséggel megválasztott követül. Ő 1591. versenytársa pedig 556 szóvatot nyert. Nottinghamban jul. 23kán megújultak az e' nap előtti zajgások. E' nap kelle t. i. a' kijelölteket kinevezni. A' városban uralkodó háborgás még azzal öregbült, hogy némi feleségét meggyilkolta embert

végzének ki, számos vidéki ember tódult be a végrehajtást láthatni, még a politikai pártok is a csarnok elé gyűlt, a kijelölteket elfogadni. Elsőben is Sir John Hobhouse jelent meg Raneliffe lordtól és több gentlemantól kísérvé az alkotványon. Nem soká Eagle, az ellenjelölt következék barátival. A sokaság: „Eagle elsőben!” Eagle a mi emberünk!” Semmi korbács!” kiáltozó, és kiáltásait mindenféle állatszózat, kukorikolás és fülhasító ordítás kísérvé. Midőn a dologhoz kelle látni és a jelöltek neve fölolvastatának, megkettőztették a lármát. „Semmi Hobhouse!” a westminsteri megbukott!” A választó teremben olly nagy volt a tolongás, hogy a jelen voltak homlokáról csurgott az izzó veríték; de az John Bullt, (az angol köznépet) zajos örömeiben cseppet sem háborgatá. — Legelsőben a radical jelölt két javaslója lépett az alkotványra, és nem annyira védenezők v. pártlogottjak érdemeit rajzolák, mint Sir J. Hobhouse-nak tettek szemrehányásokat. „Hát, ugymonda egyik, nem a whigekhez állott e ő, ki magát különben radical reformernek jelenté? (bőgő ordítás. 7000 font sterlingért évenként! kaczaj) az utálatos a szemtelen whigekhez! Hát nem arra szavazott, hogy az irlandi népnek vörös nadrágu birákat adjanak? (Gyalázat! gyalázat! szégyellje magát Sir John!) Nem szavazott e a hároméves parlament ellen? (halljuk! halljuk!) Nem szavazott e a Nottinghamre nézve olly fontos balotage (golyóval szavazás) ellen? (vad bőgés) Nem merészlette e kívánni szemtelenül az e szózatra hivatkozást?” (Itt Hobhouse szavába vágott, és kíváná a szólótul, hogy e kifejezést húzza vissza. Az meg is tette, mondván: „szemtelen hittagadással.” És ezen sinecure-nyugpénz-korbács és adóvédelmezőt válassza e Nottingham? (kiáltás No Hobhouse! No korbácsondi!) Kérdelek benneteket Nottingham ns lakosai?” (O! o! és végtelen kaczaj Hobhouse pártján.) Így tartott ez három vagy négy beszéden keresztül. Végre Raneliffe, a városban annyira kedvelt l állott föl, Hobhouse-t dicsérni. Míg magáról szólott, tetszéssel fogadá a tömeg, de alig kezdé Hobhouse-t magasztalni, a láрма olly kábitó lett ismét, hogy csak néha néha meg megszaggatva szólhata. Erre Sir John Hobhouse is szerencsét akart próbálni. A tudósítások azt mondják, hogy azon módot, mellyel fogadák, csak úgy írhatni le, ha a már addig használt kifejezéseket még följebb lehetne csikarni. A minister, ki a parlamentben, és az alkotványokon már több ízben kiállá a zajt, megpróbálta, ha tüdeje minden erejével fölmutathatná e az alatta zúgó lármát; de híjában, néhányszor elsült csakugyan neki, hogy szavai hallhatók valának, kérvén kényszerítvén a sokaságot, hallgatná meg mentségét az

ellené fölhozott vádak ellen, és lángoló arccal kiálta föl: „Tisztes versenytársom azt mondá, ha olly szemre hányások vétkesévé tette volna magát, inkább szeretné, hogy a föld nyilnék meg alatta és elnyelné. Én is azt ohajtom, ha megérdemlem.” Hasztalan. A dühös ordítás nem hallata több szót. Felhagyott vele, és még egyszer kérdé: „Akarok e meghallgatni?” „Nem! nem! nem! Ekkor megfordula Hobhouse, mondván: „Jól van! A szavazás el fogja határozni,” S a szavazás elhatározta, mert Hobhouse választatott el. Ellenben Sundburgban a toryjelölt választaték el követnek. Mi úgy történt, hogy mind a két jelöltnek, ugyanint John Bughshamnek a ministerinek, és Sir F. Barnesnek a toryfélének 263 szózata volt. — A mayor tehát, minthogy már első napon elszavazott, midőn a szózat-egyenlőséget látá, saját elhatározó szózatával állott elé, mire a községi tanács Barnes baronetet nyilvánítá választottnak. E végzés, melly már most a parlament elibe kerül, a népet vad ingerlettségbe hozta. Kö és mindenféle szerszám röpdezt a levegőben; számosan meg is sérültek: közöttük Sir E. Barnes is.

Következő volt Brougham beszéde, mellyet a felsőházban 24kén mentségére mondott: „Szememre hányták, hogy az öregeket, betegeket és gyöngéket minden segedelemtől meg akarom fosztani, és csak akkor szándékozom segílyt nyújtani, midőn valaki a házfödélről lebukott, vagy kit kocsi gázolt el; továbbá hogy járványok vagy egyéb szerencsétlenségek alatt nem vagyok hajlandó segílyssel lenni, míg valakinek csontjai és bordái össze nem törtek. Pedig valóban ezt nem csak nem mondottam, de kifejezve óvakodtam is az ellen. Mit világosan mondottam, abban áll, hogy ép személyeknek, kik dolgot találhatnak, semmi segíly ne adassék, mert illy emberek, ha segílyre számolhatnak, mind magok, mind a társaság kárára ellustulnak, és hogy minden segílyt egyedül olly személyeknek kell adni, kik tulajdonképen sajnálkozást érdemlenek. — Több esetet számláltam ezután ide, különösen a kórházakat szerencsétlenek és gyógyíthatlan betegek számára. Ugyanezt mondám a kórházokról öregek számára, noha ezek nem érdemlenek épen nyilvános figyelmet, mert kiki gondoskodjék öregségéről, Javasoltam továbbá intézeteket gyógyszerosztás végett, noha ez tulajdonkép családok dolga. Ez értelemben fejeztem ki magamat már 1818ban Sir S. Romilly barátomhoz írt levelemben: „Megczáfolhatlan elvnek tartom, hogy állandó segédalap a szegényekre nézve, csak azok számát szaporítja. Kétszeresen teszi ez azt: 1) mert ez által az emberek elszoknak a szorgalomtól, gondoskodás és takarékoságtól; 2) mert a meggondo-

latlan házasságokat előmozdítja. Az első nem kevésbé igaz, mint a 2dik; de az is világos, hogy ezen öregbülés azon számot mindig föl fogja mulni, melyre a' segédalap elegendő. Továbbá azon alapokhoz, melyek a' szegények számát nevelik, tartoznak még minden alamizsnaházak, kórházak 's iskolák jövedelmei, hol t. i. gyermekek ruháztatnak, tartatnak 's taníttatnak; minden pénz-mennyiség, melyek évenként koldúsoknak, vagy szegény családoknak adatnak; a' klastromok, 's katolikus országokban vallásos alapítványok ajándékai; Angliában a' tized azon része, mely szegényi segedelemre fordítatik. De ezen segédalapok megszűnnek károsak lenni, sőt jótékonyakká válnak azon arányban, melyben alkalmazásuk körülményekre szoríttatik, melyekre közönségesen előre nem számolhatni, 's melyeket a' dolgozó népszálly jövedő élelmi forrási közé nem számolhat. Így veszély nélkül segíthetni olly személyeket, kik véletlenül, v. gyógyíthatlan betegség által munkára tehetlenné válnak; mint vakok 's bének; sőt olly kórházakra is kiterjedhetnek, hol betegségek gyógyíttatnak; ide számlálhatni az árvaházakat is, mert ámbár azon félelem, nehogy fogyatkozásban maradjon a' család, meggondolatlan házasságoktól tartóztat, olly eseteknek mindazáltal, hol mind a' két szüle kihal, előgondoskodás által elejét nem vehetni. Egyetlen nemét vetem a' kórházaknak elhatározottan vissza, 's ez a' zabgyermekház (találványház, Findelhaus), 's e' véleményben a' törvényhozóság 's ezen házak igazgatói mind Angliában, mind Irlandban egy értelműek velem. Szükségtelen említenem, hogy az oktatás előmozdítására szánt segédalapokat javalom. A' legnagyobb mennyiség, melyet valaha aláírtam, az oktatás javítására 's a' legesekélyebb kórházra volt szentelve. — A' felsőházban jul. 26kán az irlandi kénytető törvény 3dszor is fölvestatott 's 69 szóval 25 ellen elfogadtatott. (alig hatod része a' ház tagjainak). Shiel ur a' törvényt félrevetetni, O'Connell enyhíttetni kívánák; mi azonban megbukott. — O'Dwyer ur kérdésére azt felelé Palmerston: a' korona jogtudósai beadták véleményöket, mely oda megyen ki, hogy Moreno generalt a' Torrijos kiszálltakor többekkel agyon lött Boyd angol ügyében britt törvényszék elé nem idézhetni.

FRANCZIAORSZÁG.

Jul. 31ikén a' király mind a' két kamara üléseit következő trón-beszéddel nyitá meg: „Pair uu. és követ urak! Mindig élénk örömemre szolgál az urak közt találnom magamat 's különös szerencsémre az urakat olly perczen látnom összegyűlve, melyben a' nemzet szözata olly fényesen nyilatkozik. Jóváhagyta ez ama' szabadel-

mű 's mérsékelt politikát, melyet a' kamarák előbbi üléseiben olly dicséretesen támogattak. Franciaország nyugalmat akar védő intézvények oltalma alatt, melyeket bölcseségével 's bátorságával minden megtámadás ellen megtudott öni. Kormányom a' nemzet várakozásának ügyekezett megfelelni, 's állhatatosságunkat süker koronázá. Mindenütt, hol gonosztévő vállalatok sajnos harczot támasztának, a' nemzeti örség győzött; a' nemzeti örség 's a' sereg, (melyek nemes felajánkozásukat az urak is méltánylani fogják velem együtt), a' rendtelenséget annyi erővel, mint hűséggel háritották el, 's az utóbbi ülés törvényei békes végrehajtása kitünteté a' rendbontók tehetlenségét, 's bizodalmat önte az elmékbe. Gyümölcsöseit aratjuk. Iparunk 's kereskedésünk munkássága kettősül. Örömmel láttam következményeit ama nagy kitételkor, mely megmutatá, mennyi hódításunk van biztosítva, 's mennyi reményt táplálhatunk méltán. A' béke kedvezése, munkáji 's gondos igazgatás vezérlete alatt bölcs törvények befolyása által valósulni fognak azok, melyek midőn földművelésünk 's iparunk haladását mozdítják elő, kereskedésünknek új vásárokat 's árheleket nyitnak; 's alaposan hihetem, hogy az ország mindig növekedő jólléte a' status költségit közönséges segédeszközinkből pótolhatni fogja. A' finacztörvények az igazgatás szabályai szerint kitűzött időszakban elő fognak adadni. Azon törvények is, melyeket a' szerződések végrehajtása, 's azok, melyek a' charta ígéreteinek teljesítésökre szükségesek, még ezen ülés folytában elő fognak terjesztetni. Viszonyink állásához a' kül hatalmak iránt csak szerencsét kívánhatok magamnak. Azon belső czivakodások, melyek Portugáliát szerencsétlenné tevék, megszűntek. Én Nagybritannia királyával, 's a' spanyol és portugál királynékkal alkura léptem, mely a' félszigeti béke-helyreállításra már is igen üdvös befolyással volt. Angliával folyvást szorosban egyesülve, szövetségesimmal egy érzelemben spanyolország helyzetével foglalkozom, hol új szövevények támadtak, melyek az april. 22ikén költ egyezést aláírt hatalmak komoly figyelmét megkivánják. Kelet állapotja nyugtató, 's minden oda mutat, hogy Európa esendét semmi sem fogja megháborítani. Én számolok, uraim, 's mindez alkalommal fogok számolni az urak köz és egyúttatására. Nem ismérek más érdeket, nincs egyéb ohajtásom, Franciaország érdekénél 's ohajtásánál. Intézvényinket erősíteni, minden jó francziát a' királysék 's charta körül összegyűjteni, míg az ellenkező pártot egyes és összes kísértései hatatosan elnyomatnak, ez egyedül törekvésim egyetlen célja, 's legédesb jutalmam hazám haj-

landósága lesz, mellynek bizonyosságai mindig olly mély vonzalmat gerjesztnek bennem.“ A' trón beszéd után letették a' követek esküjüket (mintegy 300an voltak jelen). Mire a' peccétör az ülések megnyitását kikiáltotta, 's az első ülést következő napra határozta.

Strassburgba Párisból jul. 28ról (az 1830-ki zendülés évnapiján) 5 $\frac{1}{2}$ órakor estve, következő telegraphi hirlemény tétetett közzé: „A' nemzeti őrség és sorkatonaság szemléje (revue) legnagyobb rend- és fényben történt meg. A' király jelenléte mindenütt élénk tetszészkiáltással fogadtatott. Páris teljesen csöndes. — Gérard marsal az új minister-elnök körlevelet bocsátott a' katonaságnak paranesnokihoz, fegyverügyelőkhez és altábornagyokhoz, mellyben a' sereget eddigi viseletében dicsérve, arra szólítja föl, hogy a' rendet, fenytiket 's királyhoz és országhoz hűséget ezentul is tartassák meg.

Párisi levelek szerint Jauge ur azzal fenyegetőzött, hogy, ha a' nyaktilót (guillotine-t) kikerüli, Rothschildet, kit elfogatása okának tart, viadalra hívja ki. Tréfás urak dévajságból állítják, hogy a' két finanziaalis bajnok pisztolyfojtásul száztól hármast és ötöst (3 és 5 percentest) fognak venni. — Jul. 25ikén a' pair törvényszék az aprilisi lázadás gyanujába bonyolult foglyok közül 50et paranesolt szabadon bocsátatni. — A' lyoni maire Gasparin ur ispán által jóvá hagyott fölszólítást tett közzé, mellyben jelenti, hogy Lyonban a' nyilvános érzelim állapota végett a' juliusi ünnepeket nyilván nem fogják megülni, 's az egész ünnep itt 28ikán esupán gyász-isteni szolgálathól fog a' székesegyházban állani. — A' National jul. 27ikén jelenti: „Reggel jul. 28ikán a' párisiak általános fölzendültök évnapiján a' Bourbonok ellen, az 1834iki National kiadó hivatalai zárva lesznek. Továbbá ezt mondja: „A' jul. 28iki évünnep olly kevéssé a' dynastia ünnepe, mint a' seregé, nemzeti őrségé 's constituált testeké. Az 1834. jul. 28ika csak 4dik fájdalmas évnapija olly lázadásnak, melly nélkül az Orleans hg. soha olly szerenesétlen nem lett volna, hogy királlyá legyen; 's minthogy igen igen nagy szerenesétlenség olly gonosz ország királyává lenni mint Franeziaország, tehát a' jul. 28iki évünnep távol sem az aug. 7iki királyság ünnepe, azon nap, mellyen nézetünk szerint leginkább kellene fölötte sohajtozni; valóban e' naptól, a' városház véres és izzó napjától, származik az ifjabb bourbon ág minden szerenesétlensége. Szegény család!“

SPANYOLORSZÁG.

Madridi levelek folyvást a' 17iki véres nyugtalanságot rajzolják, egyike különösen követ-

kezön adja elő a' belga hirlapokban: „24 óra óta itten tökéletes anarchiában élünk. 5 napja hogy a' cholera-betegek 's holtak száma naponként pontosan jegyeztetik, de köz tudomásra mindedig egyszer sem adaték. A' nyavalya kiütése napján 18 halt meg, másnap 38, harmadnap 140, tegnap 270, 's ma délig mindössze 281, ámbár a' tegnap kezdett nyugtalanság miatt nem minden egyházkör küldheté be hivatalos jegyzékit. Meglehet, e' szörnyü halálozás miatt, de meglehet izgatásból is némelly tulságosak részéről, a' nép azon hiedelemre jöve, hogy az egész sanyaruság, csupán a' politikai ellenpárt gonosz ármánya, melly által azon fél arra törekednék, hogy a' cortes kiszabott határu összegyüvendését gátolja meg. E' vakhit azonban számos követő 's valóra talált a' miveltebbek közt is, kik a' nép dühétül tartva, legalább ellenkezőt nem mertek állítani. Szemtanuk vannak, mondák mások, kik titkos külsejü embereket láttak nyilvános kutaknál, víztartóknál, 's a' t. a' vízbe valamit elegyíteni. Kevésbe telt, midön egyik kutnál történetből csakugyan egy embert találtak ácsorogni, ki valami papiros-darabkát, hihetőleg zigarro-tekercsnek szántat, tartogatott kezében, ki körülfojtván a' hamar oda tódult nép által, felelni egyenesen, azaz hogy a' nép megnyugodott volna rajta, nem tudott, ezért a' szerenesétlent méregkeverőnek 's mint illyent világi ruhába öltözött szerzetesnek tartván, azonnal iszonyu kinzások közt meggyilkolák. E' kinzók nagyobb részint fegyveresekből állottak a' városi katonaság (urbanos) közt, kik utóbb borzasztó vérengzéseket követtek el. E' kúti történet szájról szájra kelve, nagy ingerültséget okozott a' szerzetesek ellen. Egy óra mulva már 3—4 ölte meg az utcán. Később a' klastromokhoz kezdének gyülongeni. San Isidoro klastromnál az oda tódultak kopogására föltáratván az ajtó, midön a' nyitó frater a' kinlevő sokaságot meglátta, vészt sejdítvén, külekedni kezdett és szaladással kivánt menekedni a' csoport közül, de egy lovas fegyveres utána rugtatván, kardjával fejét egész nyakig keresztül hasítá; ez alatt a' többi csoport az épületbe rontva, ott mintegy 19—22 szerzetest gyilkolt meg; a' többi üldözöttek a' sekrestyébe vonulván, itt közülök egyik kivont karddal állá el az ajtót olly nyilatkozással, hogy e' szent asyllumot (menedéket) éltével is oltalmazni kész. A' nép, melly ekkor a' többi épületet már földulta, csupán a' megérkezett városkormányzó S. Martin ur intésire hagyá el a' sekrestyét, ki megigéré az ott levő szerzeteseket, mint méregkeverőket a' törvényszéknek adatni át. E' klastrombeliek jesuiták voltak. Még siralmasb volt estve a' Ferencziek klas-

tromának földulatása. Itt a' szerzetesek erősen védék magokat, mi a' bősült népet még inkább ingerlé. Mondják lövések is történtek le ablakokból, mellyek által a' nép közül néhányan el is estek. Nem sokáig tartott azonban, hogy a' gyűlevész az ajtókat betördösvén, a' belsőbe hatott, mindent összerombolt, kirablott 's mintegy 35—40 szerzetest konczott fel. Innen a' sz. Tamás nevű domonkosi klastromra rohant, 's hasonló fenekig földulta, az atyák közül mintegy 12—15öt ölvén meg. A' többi, mondják, mellékutakon menté meg életét. Más nap az Attocha klastromnál rendes katonaság állván védül, a' nép erőt nem vehetett, 's kénytelen volt szétozslani. A' meggyilkolt szerzetes papok számát mindössze 96-ra mondják, a' fraterékét 12re. Sokan csupán egyes tiszteknek vagy privát személyeknek köszönik életben maradtukat. Könnyen kivethetni csak e' két napi törtétekből is, milly iszonyu azon változás, melly a' spanyol 's névszerint madriti nép szellemén 's gondolkozásán kevés idő alatt végbe ment; a' népsalagnál iszonyodás helyett e' rémitő jelenetek inkább vad örömet szültenek, míg a' főbb rangiak más oldalról az egész dolgot csupán szomorú érzéktelenség- 's hideg egykedvűséggel tekintik. Szerencsére a' másnap kibocsátott kormányi szoros rendelések minden további szilajkodásnak korlátot vetének; a' volt városi igazgatók letétettek, 's helyükbe újak rendeltettek; S. Martin ur haditörvényszék elibe kívánkozik, hogy viseletéről számot adhasson. A' mondott kormányi rendeléseknél fogva tiltatik minden csoportozás az utczákon v. nyilvános helyeken elannyira, hogy ha tíz személynél több gyűlne egy falkába, 's az őrség 3szori fölszólítására sem oszlana szét, ha fegyveresen voltak, minden tag négy négy, ha pedig fegyvertelen, két két esztendei gályarabsággal fenyítettnek.

Egyéb hírek Spanyolországból ezek: Jul. 15iki kir. rendelés által az inquisitio, melly már tetteleg különben sem állott többé fen, eltöröltetik, 's a' hozzá tartozott jószágok 's jövedelmek statusadósság-fizetésre fordítatnak. 2dik ugyanaz napi decretum által, Bilbao városában az Abando nevű Berencziak klastroma töröltetik el, mint-hogy e' klastrom tagjai e' helyen legelsőek voltak a' lázadásban, egyszersmind benne legmunkásabbak. 3dik decretum által a' proceri kamara elnökévé Castannos főkapitány neveztetik. A' kamarák megnyitása a' proceri gyűlésteremben fog végbe menni. — Még nem is ülnek a' kamarák, az oppositio már is jelenti terveit hatalmas reformokra; 's nehezen fog elégnü meg egyedül a' belső finanzia 's kormányi ügyek vitatgatásával, hanem a' statuspolitikához is nyulni. Sokan részle-

ges reductióktól, vagy más szóval bukás-nyilatkozástól tartanak az országos adósságok némelly nemeiben, mert az oppositio illyesmit is emleget. Guipuzcoa és Pamplonában a' cortes-választás ellen számos előkelő protestált. D. Carlos már másodszer hirdetteti francia hirlapokban abeli nyilatkozását, hogy a' Madritban mostan tetteleg igazgató uralkodás minden kormány-tettét, valamint a' netalán ez által fölveendő vagy már fölvevett statuskölesönöket megsemmisítetteknek határozza. — A' Journal de Paris szerint: Sappho corvette, Orestes, Lutin és Hussard briggek, továbbá Hirondelle goelette 's két fegyveres trinca-dore küldetett a' bresti és rocheforti kikötőkből Biscaya parti felé, ott a' szélek hosszában czirkáló lánczvonalba alakulni, hogy minden, az insurgensek számára tengerről jövő szállítást fogdozzanak el. Hasonló rendeltetést kapott több angol hadihajó is. — Aug. 1sőjén mond a' Moniteur: „A' kormány tegnap telegraph által kapott hivatalos tudósítást Bayonnebúl: E' városban két ütközet-ről beszélnek a' királyné 's d. Carlos seregei közt, de közelebb adatokat egyike felől sem tudhatni azonkívül, hogy Carlos seregei e' harcok következésiben még inkább a' francia szélekhöz vonultak.“ Hozzá teszi a' Débats: Zumalacarreguy pártja egészen be van kerítve; Rodil, a' mi hada volt mind magához gyűjté, 's a' francia határ-felőlit kivéve, minden utat 's kijárat erősen megrakott. Minden órán várjuk az elhátározó ütközet híret, meglehet, hogy magok hozzák meg a' szaladók.“ Ellenben a' Gazette de France a' spanyol táborból következő bulletint közöl: „Király Ő Főlsége jul. 26ikán Santestebanban, 6 mérföldnyire Pamplonától, szállásolt; Zumalacarreguy még közelebb a' városhoz. A' kir. seregek buzgó lelkesülésökben harcért epednek; Rodil fut, és pedig tartóztathatatlantul. — Legujabb: Rendkívüli alkalommal Madritbúl Párisba jul. 26ikáról kapott hírek szerint: a' cortesgyűlés csakugyan a' királyné által személyesen nyitattott meg jul. 24ikén délutáni 1 órakor. (A' megnyitó beszédet jövőre). 25ikén a' város teljes nyugalomban volt, de egy összeesküvés fődöztetett föl, mellynek czélja volt a' cadixi constitutiót visszaállítani, a' királynét elfogni 's a' t. Hárman fejei közül fogva vannak 's köztük Palafox. — Valenciában hasonló borzasztó nyugtalanságok ütöttek ki, mint Madritban 17ikén. A' nép minden szerzetest meg akart ölni. A' főkapitány lelkes viseletet fejté ki, a' háborgók közül többet meglovett, s mint mondják az isméretes Bertrand de Lys fíját is. Vittoriából a' várórség közül 400 d. Carloshoz szakított át. Mondják, Zumalacarreguy is jeles győzödelmet nyert velaa Rodil sergein.